

Israël laat de volken niet los

Israël is een zegen voor de volken, zeggen we vaak. Is dat wel zo? In de eerste drie verzen van Psalm 2 klinkt dat niet echt door. De volken ‘woeden’, ‘spannen samen tegen de Heere en Zijn Gezalfde’. Ze zeggen: ‘Laten wij (...) Hun touwen van ons werpen’. Hoezo zegen? Het lijkt erop dat de volken van de wereld helemaal niet zitten te wachten op Israëls zegen...

Ruben Ridderhof

redacteur en spreker bij Christenen voor Israël

Verderop in de psalm klinkt trouwens ook niet echt bemoedigende taal voor de volken. De Heere belooft: ‘U zult hen verpletteren met een ijzeren scepter, U zult hen in stukken slaan als aardewerk.’ Dat klinkt niet erg zegenrijk... Toch klinkt in de vermaning aan het einde van Psalm 2 de kern door van wat maakt dat Israëls aanwezigheid op aarde een zegen is voor de volkenwereld.

Op elke toenadering die de Schepper tot zijn schepping doet, antwoordt de mens met vijandschap

*Nu dan, koningen, handel verstandig.
Laat u onderwijzen, rechters van de aarde. Dien de HEERE met vreze, verheug u met huiver. Kus de Zoon, opdat Hij niet toornig wordt en u onderweg omkomt, wanneer Zijn toorn slechts even ontbrandt. Welzalig allen die tot Hem de toevlucht nemen!*
(Psalm 2:10-12)

DE MENSHEID WIL GOD NIET

Dat Israël tot zegen voor de volken zal zijn, wordt direct al duidelijk als God

Abram roept in Genesis 12. ‘U zult tot een zegen zijn’, zegt de Heere tegen hem. En: ‘In u zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden.’

Sta er even bij stil waar deze woorden in de Bijbelse verhaallijn staan. De Bijbel is nog maar elf hoofdstukken bezig, maar wat we tot nu toe hebben gelezen is bepaald niet geruststellend over de goede afloop van het project God-mens. De verhalen over de zondeval, de moord van Kaïn op Abel, de zondvloed en de torenbouw van Babel worden eigenlijk mooi samengevat in de eerste verzen van Psalm 2: de mensheid wil God niet. En op elke toenadering die de Schepper tot zijn schepping doet, antwoordt de mens met vijandschap.

Maar dan keert het tij. Niet omdat de mensheid zich bekeert. In feite is deze al ‘verloren in schuld’, zoals het lied Stille Nacht het zo treffend verwoordt. Het is

God zelf die uit de mensheid één man roept met wie Hij een weg inslaat die de geschiedenis zal veranderen. Uit Abraham zal God zich

een volk scheppen dat als het ware Gods reddingboei in deze wereld zal worden. Let op dat woordje ‘scheppen’. Israël is namelijk geen natuurlijk vervolg van de normale scheppingsorde, maar een wonder. Israël is een nieuwe schepping, die tegen het natuurlijke in tot stand komt. Izaäks geboorte uit Sara’s verstorven schoot illustreert dit.

TER WILLE VAN DE VOLKEN

Maar hoe is Israël dan tot zegen voor de volken? En als de volken die zegen niet

willen, wat heeft die dan voor zin? Sommige Bijbelvertalingen vertalen het Hebreeuws uit Genesis 12, waar wij lezen 'In u zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden', als 'Alle volken op aarde zullen wensen gezegend te zijn zoals jij'. Dat klinkt veel onvriendelijker. Israël als het verwende kind van God. Dat voedt toch jaloezie? En misschien wel haat... Toch is het Hebreeuws van dit vers zó geformuleerd dat beide vertalingen gerechtvaardigd zijn. Aan ons de uitdaging om die schijnbare tegenstelling in de vertaling bij elkaar te houden!

In Genesis 18 vinden we al het antwoord op de vraag hoe Israël tot zegen zal zijn. Daar herhaalt de Heere zijn voornemen om Abraham tot een groot volk te maken en in hem alle volken te zegenen. En dan volgt: 'Want Ik heb hem uitgekozen, opdat hij aan zijn kinderen en zijn huis na hem bevel zou geven om de weg van de HEERE in acht te nemen, door gerechtigheid en recht te doen, opdat de HEERE over Abraham zal brengen wat Hij over hem gesproken heeft' (vers 19).

Wat had de Heere over Abraham gesproken? Dat in hem alle volken gezegend zouden worden! Dit is de reden waarom het bestuderen en naleven van de Thora zo'n *big deal* is in het jodendom. Daarin staat 'de weg van de HEERE'. Als Israël die naleeft, zal de Heere de belofte aan Abraham gestand doen. Israël houdt vast aan de Thora ter wille van de volken!

GERECHTIGHEID EN RECHT

In deze woorden uit Genesis 18 vinden we trouwens ook de verbindende factor tussen die twee vertalingen van Genesis 12. Hoe 'verloren in schuld' we als mensheid ook zijn, we hebben wel de kennis van goed en kwaad. We kunnen onderscheiden tussen die twee. Als Israël leeft volgens de Thora,

Uit Abraham zal God zich een volk scheppen dat als het ware Gods reddingboei in deze wereld zal worden. (foto: Domenico Bandiera, Pexels)

praktiseert het gerechtigheid en recht in deze gevallen schepping. Zo maken ze Gods Naam bekend. En ook al willen we die Naam niet kennen, we kunnen wel onderscheiden dat die manier van leven goed is. Zo doet Israël een appel op de mensheid om die wegen ook na te leven.

De Heere belooft Israël rijke zegen als het zijn wegen naleeft. Die zegen zien we ook terug in de Bijbel, in periodes waarin het volk de Thora navolgt. Het duidelijkste voorbeeld zie je onder de heerschappij van koning Salomo. Israël wordt dan zó gezegend, dat zelfs uit verre landen machthebbers naar Jeruzalem trekken om te zien hoe dat komt. Het mooie aan het verhaal over het bezoek van de koningin van

Sjeba is dat zij – een vorstin onder de volken – getuigt: 'Geloofd zij de HEERE, uw God, Die behagen in u heeft gehad, door u op de troon van Israël te zetten! Omdat de HEERE Israël voor eeuwig liefheeft, daarom heeft Hij u tot koning aangesteld, om recht en gerechtigheid te doen.'

Hoe 'verloren in schuld' we als mensheid ook zijn, we hebben wel de kennis van goed en kwaad

Israëls zegen trekt de volken aan. En wie, getrokken door die zegen, Israël ontmoet, komt tot de erkenning van Israëls God. In de profeten vind je daar ook prachtige vooruitzichten van, zoals in Jesaja 2 en Micha 4: 'Veel volken zullen gaan en zeggen: Kom, laten wij opgaan naar de berg van de HEERE,

Het bestuderen en naleven van de Thora is een *big deal* in het jodendom. (foto: Marek Elikishvili, Pexels)

naar het huis van de God van Jakob; dan zal Hij ons onderwijzen aangaande Zijn wegen, en zullen wij Zijn paden bewandelen.' En de profeet Zacharia beschrijft dit ook in het achtste hoofdstuk: 'Dan zullen veel volken komen en machtige heidenvolken, om de HEERE

Ondanks de goddeloosheid van de mensheid, blijft Israël trouw aan Gods wegen, ter wille van die mensheid. Jakob is een vasthouder, geen hielenlichter

van de legermachten in Jeruzalem te zoeken en om het aangezicht van de HEERE gunstig te stemmen. Zo zegt de HEERE van de legermachten: In die dagen zal het gebeuren dat tien mannen uit alle talen van de heidenvolken, vastgrijpen, ja, de punt van de mantel van een Joodse man zullen zij vastgrijpen, en zeggen: Wij gaan met u mee, want wij hebben gehoord dat God met u is.'

De vertaling van Genesis 12 als 'wensen gezegend te zijn zoals jij' betekent dus niet dat Israël Gods verwende kindje is en de volken het nakijken hebben. Het is een aansporing om óók te gaan in Gods wegen en zo óók die zegen te mogen ontvangen. Zo vallen beide vertalingen samen!

Overigens vinden we dit principe ook in het Nieuwe Testament terug als bijvoorbeeld Petrus aan zijn Joodse geloofsgenoten schrijft: 'Houd uw levenswandel onder de heidenen goed; opdat zij die nu van u kwaadspreken als van kwaaddoeners, door de goede werken die zij in u waarnemen, God verheerlijken mogen op de dag dat er naar hen omgezien wordt' (1 Petrus 2:12).

JAKOB EN EZAU

De Joodse traditie heeft in de geschiedenis van Izaäks zonen Jakob en Ezaü een voorafspiegeling gezien van die verhouding tussen Israël en de volkenwereld. Twee zoons van dezelfde vader, opgegroeid in hetzelfde huis. Maar Jakob houdt vast aan de wegen van zijn volk, terwijl Ezaü zijn geboorterecht te grabbel gooit.

Al vóór hun geboorte strijden de twee broers met elkaar. Maar bij de geboorte houdt de jongste de oudste vast bij de hiel. Daarom krijgt hij de naam Jakob,

Ja'akov – hij die de hiel vasthoudt. Hierin zien we een voorafspiegeling van Israël's rol in deze wereld. Ondanks de goddeloosheid van de mensheid, blijft Israël trouw aan Gods wegen, ter wille van die mensheid. Jakob is een vasthouder, geen hielenlichter, zoals we zo vaak over hem hebben gedacht...

Ook later in het verhaal van Jakob en Ezaü zien we deze kwaliteit van Jakob

terug. Namelijk als hij, kort voordat hij Ezaü na jaren weer onder ogen zal komen, bij de Jabbok strijdt met een man. Jakob zelf getuigt nadien dat hij met God zelf heeft gestreden, maar de profeet Hosea noemt deze man een 'Engel'. De Joodse traditie identificeert deze engel als de beschermengel van Ezaü zelf. In dat licht is het opmerkelijk wat er in die strijd gebeurt. Op een zeker moment wil de engel dat Jakob hem loslaat, omdat de dageraad aanbreekt. Dan komt Jakobs vasthoudende kwaliteit weer bovendrijven. Hij zegt: 'Ik zal U niet laten gaan, tenzij U mij zegent' (Genesis 32:26b). Opnieuw houdt Jakob Ezaü – nu in de persoon van zijn beschermengel – vast. En zijn vraag is niet zonder inhoud. Want de Heere beloofde Abraham: 'Ik zal zegenen wie u zegenen.' Als Ezaü Jakob zegent, zal hij zelf ook zegen ontvangen. En Jakob wil hem niet loslaten voordat Ezaü dit doet. Zo verzekert Jakob zich ervan dat er ook zegen zal zijn voor zijn broer Ezaü.

HOE PAST JEZUS IN DIT VERHAAL?

Ik kan me voorstellen dat je dit verhaal als christen leest en toch een aantal kanttekeningen plaatst. Misschien voel je enige scepsis over de mate waarin Israël zijn rol als 'licht voor de volken' heeft volbracht. Misschien voel je reserve bij de Joodse Bijbeluitleg die ik heb gebruikt om de rol van Israël te benadrukken. Maar ik stel me ook voor dat je je ernstig afvraagt hoe de Heere Jezus nu eigenlijk past in dit verhaal.

Helaas heeft de kerk zich al erg vroeg in zijn geschiedenis afgekeerd van het jodendom. Eeuwenlang heeft christelijke theologie zich gevormd rond het idee dat de rol van Israël was uitgespeeld en de kerk die rol nu op zich had genomen. De meeste kerken tegenwoordig belijden dat ze de vervangingstheologie hebben afgezworen.

Jezus was geen buitenstaander in zijn omgeving, Hij was op-en-top Jood. (foto: Shraga Kopstein, Unsplash)

Maar het is één stap om het ongelijk van de vervangingsleer te erkennen. Om vervolgens een juist licht op Israël te krijgen, is een herziening nodig van veel ideeën die als neveneffect van de vervangingstheologie in het christelijke denken zijn beland.

Een van die ideeën is dat Jezus en Israël niet zoveel met elkaar te maken hebben. Dat Jezus optrad als een soort buitenstaander in de Joodse traditie van zijn tijd. Een universalist tussen de Joodse particularisten. Niets is minder waar. Jezus was op-en-top Jood. Maar omdat wij door de voorgenoemde verwijdering zo weinig kennen van het jodendom, herkennen we daar vaak maar weinig van bij het lezen van de Evangelien.

Hier valt natuurlijk eindeloos veel meer over te zeggen. Maar in het licht van dit artikel volstaat het om op te merken

dat we Jezus' volbrachte werk niet moeten duiden als een sluitstuk, waarmee Gods handelen met Israël is afgesloten. Integendeel. Jezus' leven, lijden, sterven en opstanding staan geheel in dienst van dit grotere plan van God met Israël en de volken. Paulus getuigt hier bijvoorbeeld van als hij in Romeinen 15:8 schrijft: 'En ik zeg dat Jezus Christus een Dienaar van de besnijdenis is geworden ter wille van de waarheid van God om de beloften aan de vaders te bevestigen.' Jezus' werk staat dus geheel in dienst van de beloften aan Abraham, Izaak en Jakob. En alsof hij de inhoud van die beloften nog eens wil benadrukken vervolgt Paulus: 'en opdat de heidenen God zouden verheerlijken vanwege de barmhartigheid, zoals geschreven

staat: Daarom zal ik U belijden onder de heidenen, en Uw Naam lofzingen. En verder zegt Hij: Wees vrolijk, heidenen, met Zijn volk! En verder: Loof de Heere,

Het verkrijgen van een juist licht op Israël vergt een herziening van veel ideeën die als neveneffect van de vervangingstheologie in het christelijke denken zijn beland

alle heidenvolken, en prijs Hem, alle volken! En verder zegt Jesaja: De wortel van Isai zal er zijn en Hij Die opstaat om heerschappij te voeren over de heidenen, op Hem zullen de heidenen hopen' (Romeinen 15:9-12).

Israël laat de volken niet los. In hun vasthoudendheid aan de Thora ontwaren we de gestalte van Christus en Gods genade!